

Asia: VM037:00/2016

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida maakunnalle nyt siirrettäviksi ehdotettavia tehtäviä tehtäväaloittain: kattavatko ehdotukset kaikki tehtäväalan tehtävät, jotka pitäisi siirtää? (1. MAKU II yleisperustelut luvut 2.3- 2.3.21)

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Terveysturvajärjestelmä, tupakkavalvonta, elintarvikevalvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut (HE 2.3.1)

Kommenttinne tehtäväalasta

-

Maatalous ja maaseudun kehittäminen (HE 2.3.2)

Kommenttinne tehtäväalasta

-

Maataloustuotteiden markkinajärjestelyt, maatalouden tuotantopanosten turvallisuus, laatu ja käyttö sekä kasvinterveyden valvonta (HE 2.3.3)

Kommenttinne tehtäväalasta

-

Kalatalous ja vesitalous (HE 2.3.4)

Kommenttinne tehtäväalasta

-

Aluekehittämismääräysten eräät tehtävät (HE 2.3.5)

Kommentit tehtävälästä

-

Alueellisen lyhyen, pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakointi ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelu (HE 2.3.6)

Kommentit tehtävälästä

-

Maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus (HE 2.3.7)

Kommentit tehtävälästä

-

Kuntien alueiden käytön suunnittelun ja rakennustoimien järjestämisen edistäminen (HE 2.3.8)

Kommentit tehtävälästä

-

Luonnon monimuotoisuuden suojelun edistäminen ja kulttuuriympäristön hoito (HE 2.3.9)

Kommentit tehtävälästä

-

Maastoliikennelain yleinen valvonta ja erityislupien myöntäminen liikuntarajoitteisille (HE 2.3.10)

Kommentit tehtävälästä

-

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyyn liittyvät valvontatehtävät (HE 2.3.11)

Kommentit tehtävälästä

-

Alueellisen liikuntaneuvoston asettaminen yhteistyössä muiden maakuntien kanssa sekä liikunnan edistäminen maakunnassa alueellisen liikuntaneuvoston toiminnan kautta sekä ulkoilureittitehtävät (HE 2.3.12)

Kommenttinne tehtävälästä

-

Vesihuollon edistäminen ja suunnittelu, vesivarojen käytön ja hoidon sekä turvariskien hallinnan tehtävät, alueelliset luonnonvaratehtävät ja huolehtiminen ympäristö-, vesihuolto- ja vesistötöiden toteuttamisesta (HE 2.3.13)

Kommenttinne tehtävälästä

-

Vesien ja merensuojelu, vesien ja merenhoidon järjestäminen ja toteuttaminen sekä merialuesuunnittelu (HE 2.3.14)

Kommenttinne tehtävälästä

-

Ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötietouden parantaminen (HE 2.3.15)

Kommenttinne tehtävälästä

-

Alueelliset romaniasiat neuvottelukuntia ja romaniasioita koskevat tehtävät (HE 2.3.16)

Kommenttinne tehtävälästä

-

Yhteispalveluiden alueellinen järjestäminen ja kehittäminen (HE 2.3.17)

Kommenttinne tehtävälästä

-

Saariston liikenteen suunnittelu ja järjestäminen (HE 2.3.19)

Kommenttinne tehtävälästä

-

Maakunnan ja sen alueen kaikkien kuntien tekemällä sopimuksella maakunnan hoidettavaksi kunnissa siirretyt rakennusvalvonnan ja ympäristötoimen

järjestämisen tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet maakunnalle rahoituksen (HE 2.3.20)

Kommenttinne tehtävälästä

-

Maakunnan muut tehtävät (HE 2.3.21)

Kommenttinne tehtävälästä

-

Muut huomiot maakunnille siirtyvien tehtävälöjen osalta

Muut mahdolliset huomionne tehtävälöistä

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla pääosa alue- ja paikallishallinnon tehtävistä siirrettäisiin uudistuksessa maakunnille. Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) toimialalla maakuntiin siirtyisivät pääsääntöisesti kaikki kyseiset tehtävät, lukuun ottamatta aluehallinnossa nykyisin hoidettavia elintarvikevalvonnan ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ohjaustehtäviä, eläinlääkäreiden toiminnan ja eläinlääkäripalveluiden valvontaa, koe-eläintoimintaa koskevia tehtäviä sekä eräitä kasvinterveysalan tehtäviä, jotka siirrettäisiin Eviralle.

Eviran tehtäväläueella maakuntaan siirtyviä tärkeimpiä tehtäviä ovat seuraavat elintarvikeketjun valvontatehtävät:

- Elintarvikevalvonta (osa ympäristöterveydenhuoltoa)
- Eläinten terveyden valvonta (eläintautien, eläinten lääkitseminen, sivutuotteiden, eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta) (osa ympäristöterveydenhuoltoa)
- Eläinten hyvinvoinnin valvonta, löytöeläinpalvelu, eläinten kiireellisen hoidon ja kuljetuksen järjestäminen (osa ympäristöterveydenhuoltoa)
- Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen (osa ympäristöterveydenhuoltoa)
- Rehuvalvonta
- Kasvinterveyden ja kasvintuotannon edellytysten valvonta (kasvinterveyden valvonta, siementen sertifiointi ja markkinavalvonta, hukkakauravalvonta, lannoitevalvonta)
- Täydentävät ehdot, vierasainevalvonta ja luomuvalvonta
- Maatalouden markkinajärjestelmiin liittyvät tehtävät (kauppanormivalvonta, interventiot tehtävät)
- Eräät EU:n kalastuspolitiikkalainsäädännön mukaiset tehtävät (osa elintarvikevalvontaa)

Evira pitää ehdotettua maakuntiin siirtyvää tehtäväkokonaisuutta uudistuksen tavoitteiden kannalta hyvänä, ja myös Eviralle osoitettuja tehtäviä tarkoituksenmukaisina toimialan viranomaisten työnjaon näkökulmasta. Evira toteaa, että siirroissa on kysymys pääsääntöisesti lakisääteisistä tehtävistä ja siksi on ensiarvoisen tärkeää, että näiden tehtävien hoitamiseen varmistetaan uudistuksen valmistelussa ja toteutuksessa sekä maakuntiin että Eviraan riittävät ja ammattitaitoiset resurssit asiantuntija- ja tukitoimintoihin. Evira katsoo, että aluehallintoviranomaisista (AVI:t) Eviraan siirtyviin uusiin tehtäviin tulee siirtää vähintään 16 henkilötövuotta vastaavat resurssit perustuen aluehallintoviranomaisissa näihin tehtäviin käytettyihin resursseihin. Evira toteaa, että työajanseurannassa AVI:eissa on erityisesti eläinten hyvinvoinnin resursseja kirjattaessa ollut puutteita.

Eviran toimialan tehtäviä tullaan hoitamaan lähtökohtaisesti kaikissa maakunnissa lukuun ottamatta poronlihan tarkastuksen ja poroteurastamoiden valvontaan liittyviä tehtäviä, jotka keskitettäisiin nykytilan mukaisesti Lapin maakuntaan. Evira pitää asianmukaisena maakuntien mahdollisuutta järjestää itsenäisesti niille osoitettujen tehtäviensä hoitaminen. Joidenkin erikoisosaamista vaativien tehtävien hoitaminen maakuntien yhteisen sopimisen perusteella maakuntalakiehdotuksen 46 §:n mukaisesti olisi kuitenkin toivottavaa maakuntien toiminnan valtakunnallisen yhtenäisyyden, asiakkaiden tasapuolisen kohtelun ja palvelutason sekä voimavarojen säästön kannalta. Eviran tehtäväalueella tämä koskee esimerkiksi luonnonmukaisen tuotannon valvontaa sekä eräitä elintarvikeketjun valvonnan erikoisosaamista edellyttäviä erityistehtäviä, kuten elintarvikekontaktimateriaalien ja erityisille ryhmille tarkoitettujen elintarvikkeiden valvonta, siemenkaupan markkinavalvonta sekä eläinten suojelua koskevan lainsäädännön luvat, esimerkkinä eläintarha-, sirkus- ja eläinkuljettajaluvat.

Evira pitää lisäksi suotavana sitä, että MMM:n hallinnonalan tehtävät muodostaisivat maakunnissa mahdollisimman yhtenäisen, synergisen kokonaisuuden. Ensiarvoisen tärkeäksi Evira näkee sen, että ympäristöterveydenhuollon tehtävät (= elintarvikevalvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta, julkiset eläinlääkäripalvelut, terveydensuojelu ja tupakkavalvonta) muodostaisivat jatkossakin maakunnissa tehtäviä järjestettäessä yhden kokonaisuuden. Kasvinterveyden, maatalouden tuotantotarvikkeiden ja luonnonmukaisen tuotannon valvonnassa tiivis yhteys paikallisen maataloushallinnon tehtäviin olisi tarkastustoiminnan ja resurssien käytön kannalta tarkoituksenmukainen. Evira toteaa, että tehtävien yhtenäinen järjestäminen maakunnissa helpottaisi keskus- ja maakuntahallinnon yhteistyötä ja vuorovaikutusta tehtäviä hoidettaessa.

Evira toteaa, että nyt lausuttavana olevaan esitykseen liittyen maakuntauudistuksen valmistelussa on laadittu luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki niistä edellytyksistä, joilla maakunta voisi sopimuksella siirtää järjestämisvastuun eräiden ympäristöterveydenhuollon lakien osalta kunnalle tai kunnille. Evira on antanut kyseisestä HE-luonnoksesta erikseen lausuntonsa sosiaali- ja terveysministeriölle (Evira 2451/0004/2017). Evira haluaa kuitenkin myös tässä yhteydessä painottaa sitä, että siirtomahdollisuuden edellytykset ja kynnys tulee asettaa niin korkealle, että ne voisi käytännössä täyttää vain Uusimaa ja että se voisi koskea vain yksittäistä kuntaa tai useita kuntia yhdessä. Mahdollisuuden laajeneminen muihin

maakuntiin tekisi Eviran käsityksen mukaan maakuntauudistuksen toteutumisesta sekavan ja monimutkaisiksi ohjaus-, rahoitus- ja tuottamisvastuita.

Kohta 2. Tässä voitte kommentoida Valtion lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (2. Laki Valtion lupa- ja valvontavirastosta), sen yksityiskohtaisia perusteluja sekä sitä koskevia yleisperusteluosuuksia: Muutos- ja korjausehdotuksia Valtion lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen yksityiskohtaisiin perusteluihin sekä mahdolliset kommentit yleisperusteluihin

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 2? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 3.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Valtion lupa - ja valvontaviraston asema ja tehtävät (1-4 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 2 Valtion lupa- ja valvontaviraston organisaatio (5 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Valtion lupa- ja valvontaviraston johtaminen (6-9 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Valtion lupa- ja valvontaviraston ohjaus (10-13 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 5 Sosiaali- ja terveysalan tehtävistä vastaavaa toimialaa koskevat erityissäännökset (14-19 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 6 Eräiden ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittely Valtion lupa- ja valvontavirastossa (20-23 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Luku 7 Erinäiset säännökset (24-32 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Valtion lupa- ja valvontavirastoa koskevat yleisperustelut ja muut huomiot

Kommenttinne yleisperusteluista tai muut huomionne lakiehdotuksesta. (Pyydämme yksilöimään yleisperustelun osuuden, jota kommentoitte.)

Eviran toimialan tehtäviä ei ole siirtymässä Valtion lupa- ja valvontavirastolle. Sen sijaan tähän uuteen virastoon ehdotetaan siirrettäväksi osa ympäristöterveydenhuollon tehtävistä (terveydensuojelulain ja tupakkalain ohjaustehtävät). Käytännössä tämä ratkaisu tarkoittaisi sitä, että ympäristöterveydenhuollon ohjaustehtävät hajaantuisivat edelleenkin kahdelle taholle: Eviralle ja Valtion lupa- ja valvontavirastolle. Evira pitää tätä epätarkoituksenmukaisena ja uudistaa aiemman esityksensä siitä, että ympäristöterveydenhuollon ohjaustehtävät keskitettäisiin kokonaisuutena Eviraan. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluva valvonta vastaa vajaata neljännestä maakuntiin siirtyvistä kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontaresursseista (224 htv/1013 htv). Ohjauksen keskittäminen Eviraan mahdollistaisi nykyistä tehokkaamman ja joustavamman valvonnan resurssijaon yli sektorikohtaisten rajojen, ja mahdollistaisi toiminnan kokonaisvaltaisen suunnittelun, raportoinnin ja kehittämisen. Ohjauksen yhtenäisyys edistäisi myös valvonnan riskiperusteisuuden ja yhdenmukaisuuden toteutumista maakunnissa parantaen näin valvonnan vaikuttavuutta kokonaisuutena. Se myös vahvistaisi talousveden laadun huomioon ottamista osana elintarvikeketjua. Keskitettäessä tehtäviä Eviraan tulosohjauksesta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävissä vastaisi nykyiseen tapaan sosiaali- ja terveysministeriö.

Kohta 3 Tässä voitte kommentoida Ahvenanmaan valtionvirastosta annettua lakiehdotusta (3. Laki Ahvenanmaan valtionvirastosta), sen yksityiskohtaisia perusteluja sekä yleisperusteluosuuksia: Muutos- ja korjausehdotuksia Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen yksityiskohtaisiin perusteluihin sekä mahdolliset kommentit yleisperusteluihin

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 3? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 4.

Ei

Muutos- ja korjausehdotukset Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen yksityiskohtaisiin perusteluihin

Kommenttinne lakiehdotuksesta. (Pyydämme viittaamaan pykälään/pykäliin, joita kommentoitte.)

Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevan lakiehdotuksen yleisperustelut ja muut huomiot

Kommenttinne yleisperusteluista tai muut huomionne lakiehdotuksesta. (Pyydämme yksilöimään yleisperustelun osuuden, jota kommentoitte.)

-

Kohta 4. Tässä voit kommentoida hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta laiksi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (6. Voimaannpanolaki): Muutos- ja korjausehdotuksia voimaannpanolain pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 4? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 5.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Yleiset säännökset (1-3 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Evira on lausuntoa valmistellessaan kiinnittänyt huomiota siihen, ettei maakuntauudistuksen II vaiheen lakiluonnoksiin tai muuhun valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen näyttäisi sisältyvän nykyistä kunnallisen ympäristöterveydenhuollon kokonaisuutta määrittelevän terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:n kumoamista koskevaa ehdotusta. Kyseinen säännös vanhentuu maakuntauudistuksen voimaan tullessa, kun ympäristöterveydenhuollon tehtävät uudistuksen myötä siirtyvät maakunnalle. Epäselvyyksien välttämiseksi Evira ehdottaa säännöstä kumottavaksi esim. voimaannpanolain 2 §:n yhteydessä.

Luku 2 Tehtäviä ja toimivaltaa koskevat säännökset (4-7 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 3 Henkilöstöä koskevat säännökset (8-10 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Evira pitää tärkeänä hyvän henkilöstöpolitiikan ja –hallinnon periaatteiden noudattamista uudistuksessa sekä toimintoja ja tehtäviä uudelleen järjesteltäessä. Evira painottaa erityisesti maakuntiin siirtyvän henkilöstön asiantuntijaosaamisen säilyttämistä sekä henkilöstön riittävää kuulemistä ja osallistamista uudistuksen käytännön täytäntöönpanoon. Evira toteaa, että esitykseen sisältyvät siirtyvää henkilöstöä koskevat menettelyt vaikuttavat asianmukaisilta.

Luku 4 Omaisuusjärjestelyt (11-26 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 5 Erinäiset säännökset (27-34 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Kohta 5. Tässä voit kommentoida hallituksen esityksen sisältämiä muita 224 lakiehdotusta, joilla toteutetaan maakuntauudistuksen edellyttämät tehtävänsiirrot maakunnille, Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja muille virastoilla: Muutos- ja korjausehdotuksia esitysluonnoksen pykäliin (4. MAKU II lakiehdotukset) ja yksityiskohtaisiin perusteluihin (5. MAKU II yksityiskohtaiset perustelut).

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 5? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 6.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Ulkoministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 2.1 (lakiehdotukset 1-2)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

-

Oikeusministeriö, 32 lakiehdotusta, luku 2.2 (lakiehdotukset 1-32)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

-

Sisäministeriö, 6 lakiehdotusta, luku 1.1 (lakiehdotukset 1-3) ja luku 2.3 (lakiehdotukset 1-3)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

-

Puolustusministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 2.4 (lakiehdotukset 1-2)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

-

Valtiovarainministeriö, 20 lakiehdotusta, luku 1.2 (lakiehdotukset 1-8) ja luku 2.5 (lakiehdotukset 1-12)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

-

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 2.6 (lakiehdotukset 1-14)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

Maa- ja metsätalousministeriö, 72 lakiehdotusta, luku 1.3 (lakiehdotukset 1-72)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

USEITA EVIRAN TOIMIALAN LAKEJA KOSKEVAT KOMMENTIT

Toimivallan delegointi viranhaltijalle laissa tai asetuksessa säädetyissä lupa-, ilmoitus-, valvonta- tai toimitusmenettelyä koskevista asioista

Merkittävä osa Eviran toimialan maakuntiin siirtyvistä tehtävistä edellyttää viranhaltijan riippumatonta, virkavastuulla tehtävää oikeusharkintaa ja päätöksentekoa. Evira kiinnittää tässä yhteydessä huomiota maakuntalakia koskevan ehdotuksen (HE 15/2017) 79 §:ään, jonka mukaan maakunnan hallintosäännössä on annettava maakunnalle kuuluva toimivalta viranhaltijalle mm. laissa tai asetuksessa säädetyissä lupa-, ilmoitus-, valvonta- tai toimitusmenettelyä koskevista asioista. Evira pitää tätä säännöstä tärkeänä ja asianmukaisena. Evira kuitenkin toteaa, että hallituksen esityksen perusteluissa säännöksen on esitetty olevan luonteeltaan informatiivinen. Eviran mielestä perustelu on ristiriidassa säännöksen tarkoituksen ja sanamuodon kanssa. Säännöksen sanamuoto viittaa selkeästi säännöksen velvoittavuuteen. Eviran käsityksen mukaan esimerkiksi valvontamenettelyä ja -päätöksiä koskeva toimivalta tulisi delegoida viranhaltijatasolle kyseisen säännöksen perusteella ilman erillistä säätämistä.

Siltä varalta, että säännös eduskunnalle annettavassa hallituksen esityksessä kuitenkin vastoin Eviran käsitystä tulkittaisiin informatiiviseksi, Evira on useiden kommenttoimiensa toimialansa lakien kohdalla todennut, että niissä säädetyt oikeusharkintaiset, julkisen vallan käyttöä sisältävät ja usein nopeaa reagointia edellyttävät päätökset olisi syytä jo substanssisäädöksessä säätää viranhaltijapäätöksiksi. Niidenkin lakien osalta, joissa tätä asiaa ei ole Eviran lausunnossa nimenomaisesti todettu, em. kriteerit täyttävien päätösten tulisi olla viranhaltijapäätöksiä. Tässä on huomioitava myös se, että tehtävien joustava järjestely maakuntien välillä käytännössä helpottuu, jos Eviran toimialan valvontatehtävät pääsääntöisesti siirretään viranhaltijoiden ratkaistaviksi. Maakuntalakiehdotuksen 51 §:n mukaan maakunnalle tai sen viranomaiselle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, voidaan sopimuksella antaa toisen maakunnan viranhaltijan hoidettavaksi.

Maakuntalakiehdotuksen 79 §:n perusteluissa on todettu myös, että hallinnollisen pakon käyttämistä tarkoittavissa asioissa toimivaltaisesta viranomaisesta säädetään asianomaisessa erityislainsäädännössä. Eviran käsityksen mukaan tämä ei tarkoita sitä, että hallinnollista pakkoa sisältävät päätökset eivät voisi olla viranhaltijapäätöksiä. Hallinnollista pakkoa sisältävät päätökset ovat lähes aina hyvin kiireellisiä ja viivytyksetön toiminta onnistuu Eviran käsityksen mukaan parhaiten päätösten ollessa viranhaltijapäätöksiä.

Valvontasuunnitelmat:

Lakiluonnoksissa on kirjoitettu eri tavoin valtakunnallista ja maakunnan valvontasuunnitelmaa koskevat pykälät. Viittaukset EU:n valvonta-asetukseen (EY) N:o 882/2004, muut. 652/2004) ovat erilaisia. Vain osassa laeista on asetuksenantoa koskeva valtuutus tarkemmasta sääntelystä. Joissain laeissa sanotaan, että valvontasuunnitelma on päivitettävä tarvittaessa, joissain ei. Kaikki nämä asiat pitäisi yhtenäistää, ettei maakuntien tarvitsisi pohtia, onko eri sananmuodoilla merkityksiä. Yhtenäisyystoive ei koske pelkästään eläinsektorin lakeja, vaan toiveena on, että kaikissa EU:n valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa laeissa olisi näiltä osin samat muotoilut. Osa laeista ei kuulu valvonta-asetuksen piiriin, ja niissä on tietysti ymmärrettävää, ettei ko. asetukseen viitata, mutta muilta osin sääntelyn pitäisi olla yhtenäistä.

Koulutus:

Evira kiinnittää huomiota siihen, että Elintarviketurvallisuusvirastosta annetun lain 2 §:ssä on viraston tehtäväksi säädetty koulutus. Maininta Eviran koulutusvelvoitteesta voidaan siten poistaa erillislaeista tarpeettomana. Toisaalta on korostettava maakuntien omaa velvoitetta huolehtia viranhaltijoiden osaamisesta. Tästä tulisi ehkä säätää erikseen maakuntien osalta.

Ahvenanmaa:

Evira toivoo, että maakuntauudistuksen yhteydessä varmistetaan Ahvenanmaalle paitsi vastaava toimivalta myös vastaavat tehtävät kuin maakunnilla (mm. eläintautien ja zoonoosien ehkäisy, seuranta ja hallinta, lääkitsemisvalvonta, eläinten hyvinvoinnin varmistaminen sekä riittävien ja laadukkaiden eläinlääkäripalvelujen varmistaminen alueellaan.)

Virka-apu:

Eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa on säädetty maakunnan Eviralle antamasta virka-avusta (48 §). Säännös kuuluu näin: ” Elintarviketurvallisuusvirastolla on oikeus tarvittaessa saada maakunnalta virka-apua Elintarviketurvallisuusvirastolle 43 §:n mukaan kuuluvan valvontatehtävän hoitamiseen silloin, kun se on yksittäistapauksissa tehtävän laatu ja laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.”

Evira katsoo, että vastaavasta virka-avusta olisi hyvä säätää myös muissa laeissa. Ainakaan sivutuotelain perusteella virka-avun antaminen ei riko ”itsehallinnollisuusperiaatetta”, joten itsehallinnon kärsiminen ei voine olla syy siihen, ettei maakunnan antamasta virka-avusta ole juurikaan säädetty muissa laeissa. Vastavuoroisesti myös maakunnille voitaisiin säätää oikeus saada Eviralta virka-apua niille kuuluvan valvontatehtävän hoitamiseen silloin, kun se on yksittäistapauksissa tehtävän laatu ja laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.

Tarkastusten tekeminen Eviran pyynnöstä:

Laissa maataloustuotteiden markkinajärjestelystä (52.2 §) on säädetty varastoitavien tuotteiden valmistajan tarkastuksesta. Sen mukaan Evira voi käyttää tarkastuksissa apunaan maakuntaa, jos Evira ja maakunta näin sopivat. Evira katsoo, että tällainen säännös tai säännös, jossa todettaisiin, että maakunta voi Eviran pyynnöstä tehdä tarkastuksia, olisi tarkoituksenmukainen useassa muussakin säädöksessä, esimerkkinä maatilojen tarkastukset eläinlääkärien lääkitsemisvalvonnan kohdalla.

Otto-oikeus:

Eviralla on n. sanottu otto-oikeus elintarvikelain 64.5 §:ssä ja sivutuotelain 71 §:ssä (tätä on tosin nyt esitetty kumottavaksi). Evira katsoo, että tällainen otto-oikeus tulee säilyttää sivutuotelaissa, ja että se olisi tarkoituksenmukainen useassa muussakin laissa, esimerkiksi rehulaissa ja laissa luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta, siltä osin kuin maakunta Eviran sijasta on lakien mukainen toimivaltainen viranomainen.

Määräyksen antaminen:

Hallituksen esityksessä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (HE 15/2017) on seuraava säännös:

48 § Määräykset ja pakkokeinot

"Jos sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisessä havaitaan asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka kunnan tai maakunnan toiminta on muutoin tämän tai muun sosiaali- tai terveydenhuoltoa koskevan lain vastaista, valvontaviranomainen voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Määräyksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko."

Kyseisenlainen säännös olisi tarpeellinen myös Eviran toimialalla erityisesti eläinten hyvinvointia koskevissa asioissa, mutta myös esimerkiksi eläinlääkäripalveluiden saatavuuden ja laadun kohdalla. Säännös voisi kuulua seuraavasti:

Määräykset ja pakkokeinot

"Jos Elintarviketurvallisuusviraston ohjaustoimivaltaan kuuluvan maakunnan lakisääteisen toiminnan järjestämisessä havaitaan xxxxx (elintarviketurvallisuus, ihmisten ja eläinten ja kasvien terveys) vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka maakunnan toiminta on muutoin xxxx lain vastaista, Elintarviketurvallisuusvirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Määräyksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko."

Lannoitevalmistelaki (lausuntopyynnön laki nro 57)

Siinä tapauksessa, että maakuntalain (HE 15/2017) 79 § tulkittaisiin informatiiviseksi eikä velvoittavaksi, lannoitevalmistelaissa olisi säädettävä siitä, että lain 32 §:n mukainen määräys ja 33 §:n mukainen väliaikainen kiello ovat viranhaltijapäätöksiä.

Maakunta valvoo lannoitevalmisteiden markkinoille saattamista ja käyttöä maakunnassaan. Toimivaltaisena viranomaisena maakunta voi antaa lannoitevalmistelain 32 §:n mukaisen määräyksen ja 33 §:n mukaisen eräkohtaisen väliaikaisen kiellon, joka täytyy viivytyksettä saattaa Elintarviketurvallisuusviraston ratkaistavaksi. Väliaikaisen kiellon antamisen keskeinen ajatus on viivytyksetön toiminta, joka parhaiten onnistuu viranhaltijapäätösten yhteydessä.

Maakunta voi antaa myös lannoitevalmistelain 32 §:n mukaisen määräyksen. Maakunnan toimivaltaan kuuluvien lannoitevalmisteiden käyttöä ja markkinoille saattamista koskevien määräysten osalta nopea reagointi on tärkeää. Eviran käsityksen mukaan viivytyksetön toiminta onnistuu parhaiten viranhaltijapäätösten yhteydessä.

Maakunta voi tehostaa määräystä ja kielloa lain 36 §:n mukaisesti teettämishallalla. Tällöin ei kyseessä ole sisällöllisesti itsenäinen päätös, vaan se on tarkoitettu 32 tai 33 §:n perusteella annetun määräyksen tai kiellon tehosteeksi. Kokonaisuuden selkeyden vuoksi myös teettämishallan tai teettämisen sisältävien päätösten osalta ratkaisuvallan olisi syytä olla yksittäisellä viranhaltijalla.

Lannoitevalmistelain mukaiset päätökset eivät perustu tarkoituksenmukaisuusharkinnalle, vaan taustalla on oikeusharkinta. Jos lannoitevalmiste tai sen käyttö ei ole säädösten mukaista (lannoitevalmiste esimerkiksi sisältää kiellettyjä aineita), viranomaisella on velvollisuus puuttua asiaan mahdollisimman pikaisesti.

Laki hukkakauran torjunnasta (lausuntopyynnön laki nro 44)

Siinä tapauksessa, että maakuntalain (HE 15/2017) 79 § tulkittaisiin informatiiviseksi eikä velvoittavaksi, hukkakauran torjunnasta annetun lain 6 §:n mukaiset toimenpiteet olisi säädettävä viranhaltijan tehtäviksi. Pykälässä on säädetty katselmuksesta ja torjuntasuunnitelmasta. Pykälässä on korostettu viivyttelämätöntä toimintaa. Maakunnan on mm. viipymättä annettava aluetta koskeva hukkakauran torjuntaohje. On huomattava, että kuluvan kasvukauden aikana suoritettavia

toimenpiteitä koskeva päätös raukeaa, jos maakunta ei ole ratkaissut kuluvaan kasvukautta koskevia toimenpiteitä väliaikaisella torjuntasuunnitelmalla kahden viikon kuluessa päätöksen antamisesta.

Tällainen ripeä toiminta onnistuu parhaiten viranhaltijapäätösten yhteydessä.

Lain 20 §:ssä annetaan mahdollisuus myös uhkasakkoon ja teettämiseen. Tällöin ei kyseessä ole sisällöllisesti itsenäinen päätös, vaan se on tarkoitettu lain muussa kohdassa annetun päätöksen tehosteeksi. Erityisesti teettäminen voi olla käyttökelpoinen keino hukkakauratorjunnan yhteydessä, mutta onnistuakseen sekin vaatii viivytyksetöntä päätöksentekoa, joka onnistuu parhaiten viranhaltijapäätösten yhteydessä.

Hukkakauralain mukaiset päätökset eivät perustu tarkoituksenmukaisuusharkinnalle, vaan taustalla on oikeusharkinta. Jos hukkakaurayksilöitä esiintyy, viranomaisella on velvollisuus puuttua asiaan mahdollisimman pikaisesti.

Elintarvikelaki (lausuntopyynnön laki nro 55)

Lain 31 §:n 3 kohdassa on todettu, että maakunta avustaa valtion viranomaisia korvausta vastaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasaineohjelman toteuttamisessa. Onko korvauksen saamisesta syytä säätää, jos maakunta saa tarvitsemansa rahoituksen muutenkin valtiolta maakuntien rahoituslain perusteella?

Myös elintarvikelain kohdalla on tarpeellista todeta, että siinä tapauksessa, jos maakuntalain (HE 15/2017) 79 § tulkittaisiin informatiiviseksi eikä velvoittavaksi, ainakin elintarvikelain 55 §:n mukaisen päätöksen, elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen, olisi oltava viranhaltijapäätös. Tämä voisi olla mahdollista myös 56 §:n mukaisten kieltopäätösten kohdalla. Jos päätös on muutenkin viranhaltijapäätös, pitäisi 68 §:n mukaisen päätöksen tehosteena olevan uhkasakon sekä teettämisen ja keskeyttämisen sisältävän päätöksen olla myös viranhaltijapäätös.

Elintarvikelain mukaiset päätökset eivät perustu tarkoituksenmukaisuusharkinnalle, vaan taustalla on oikeusharkinta. Jos elintarvike, sen valmistus, tai toimijan toiminta muuten ei ole säädösten mukaista, viranomaisella on velvollisuus puuttua asiaan mahdollisimman pikaisesti. Tällainen ripeä toiminta onnistuu parhaiten viranhaltijapäätösten yhteydessä.

Rehulaki (lausuntopyynnön laki nro 62)

Siinä tapauksessa, että maakuntalain (HE 15/2017) 79 § tulkittaisiin informatiiviseksi eikä velvoittavaksi, rehulaissa olisi säädettävä siitä, että lain 40 §:n mukainen epäkohdan poistamista koskeva määräys ja 41.4 §:n mukainen väliaikainen kieltä ovat viranhaltijapäätöksiä.

Rehulain mukaiset päätökset eivät perustu tarkoituksenmukaisuusharkinnalle, vaan taustalla on oikeusharkinta. Jos rehu tai sen valmistus ei ole säädösten mukaista (rehu esimerkiksi sisältää kiellettyjä aineita), viranomaisella on velvollisuus puuttua asiaan mahdollisimman pikaisesti. Eviran käsityksen mukaan tällainen viivytyksetön toiminta onnistuu parhaiten viranhaltijapäätösten yhteydessä.

Rehulain mukaisen valvonnan järjestelyt vaativat osittain lisäselvityksiä ja lakiin tehtäviä täsmennyksiä. Tästä syystä Evira ei ole kommentoinut ehdotettuja muutoksia tässä vaiheessa muutoin kuin ylläolevan viranhaltija-asian osalta. Evira toimittaa erikseen myöhemmin rehulakia koskevan esityksensä.

Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta (lausuntopyynnön laki nro 58)

Luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestelyt vaativat lisäselvityksiä. Tästä syystä Evira ei kommentoi ehdotettuja muutoksia. Evira toimittaa erikseen myöhemmin luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annettua lakia koskevan esityksen.

Laki kasvinterveyden suojelemisesta ja taimiaineistolaki (lausuntopyynnön lait 42 ja 43)

Siinä tapauksessa, että maakuntalain (HE 15/2017) 79 § tulkittaisiin informatiiviseksi eikä velvoittavaksi, myös kasvinterveyslain ja taimiaineistolain kohdalla olisi huomioitava, että kaikkien ko. lakien mukaisten päätösten tulisi olla viranhaltijapäätöksiä.

Evirassa vastaavat päätökset ovat viranhaltijapäätöksiä. Kasvinterveysyksikön jaostopäälliköt tekevät em. lakien mukaiset päätökset esittelystä. Lisäksi seuraavat yleensä erityisen nopeita päätöksiä vaativat asiat ratkaisee joko yksikön tarkastaja tai ylitarkastaja ilman esittelyä:

- 1) kasvien ja kasvituotteiden maahantuonnin ja maastaviennin hyväksymistä tai kieltäminen;
- 2) maahantuontikieltoon tai maastavientikieltoon määrättyjä eriä koskevat toimenpiteet;
- 3) myynti-, käyttö- ja markkinointikieltojen antaminen ja niitä koskevat toimenpiteet;
- 4) kasvipassin, muun todistuksen tai merkinnän käytön kieltäminen väliaikaisesti; sekä
- 5) eräkohtaisten siirtolupien ja siirtomääräysten antaminen.

Edellä mainitun kaltaisia päätöksiä annetaan joko tarkastuksen yhteydessä tai välittömästi sen jälkeen, ja päätöksillä on tarkoitus estää mahdollisten vaatimukset täyttämättömien kasvien ja kasvituotteiden leviäminen laajemmalle toimitusketjussa, jotta niistä mahdollisesti aiheutuvat ongelmat ja vahingot jäisivät mahdollisimman pieniksi. Kyseessä ovat julkisen vallan käyttöä sisältävät oikeusharkintaiset päätökset. Päätöksenteon delegointi yksittäisille virkamiehille ja mahdollisimman lähelle käytännön tasoa, päätöksen kiireellisyys ja merkittävyys huomioon ottaen, olisi tarkoituksenmukainen ratkaisu tulevaisuudessa maakunnissa kasvinterveyslain ja taimiaineistolain mukaisia päätöksiä tehtäessä.

Kasvinterveyteen liittyvien laboratorioanalyysien maksullisuus

Kaikki nykyisten ELY-keskusten tarkastajien ottamat näytteet tutkitaan Eviran kasvianalytiikan laboratoriossa maksutta riippumatta siitä, onko tarkastus toimijalle maksullinen vai ei. Maksulliseen tarkastustoimintaan liittyvän näytteenoton ja analyysien kustannukset on otettu huomioon tarkastusmaksuissa. ELY-keskusten tekemiä maksullisia tarkastuksia ovat vientiin, varmennettuun taimituotantoon, rekisteröintivelvoitteisiin ja ISPM 15- merkintäoikeuksiin liittyvät tarkastukset. Evira laskuttaa nämä tarkastukset toimijoilta.

Maakunnilla on jatkossa oikeus tutkituttaa näytteensä Eviran lisäksi missä tahansa Eviran hyväksymässä laboratoriossa, samoin maakunnat päättävät perimistään tarkastusmaksuista.

Evira katsoo, että Eviran tulisi jatkossakin voida analysoida maksutta kartoitusten ja markkinavalvonnan yhteydessä otetut näytteet. Evira vastaa koko maan alueella kasvinterveysvalvonnasta ja kerää kartoituksilla tietoa kasvintuhoojien esiintymisestä erityisesti EU:lle tehtävää raportointia varten. Näytteitten maksuton analysointi edistää tämän tavoitteen toteutumista ja on siten perusteltavissa.

Maksullisten tarkastusten yhteydessä otettavien näytteitten analysoinnista Eviran tulee periä maksu maakunnilta. Evira voi tarjota analyysipalveluja maakunnille maksullisina suoritteina, jolloin maakunta puolestaan laskuttaisi tarkastus- ja analyysipalvelut toimijoilta. Jos maksullisia tarkastuksia tekisivät sekä Eviran että maakuntien tarkastajat, tämä voisi johtaa toisistaan poikkeavaan hinnoitteluun riippuen siitä, mikä taho tarkastukset tekee.

Jotta Evira voi vastata mahdollisimman tehokkaasti sille asetetusta tehtävästä huolehtia kasvinterveyden valvonnasta ja sen järjestämisestä koko maan alueella, selkeintä olisi, että kaikki näytteet analysoitaisiin Evirassa. Tämä edellyttäisi erillistä säännöstä analyysien mahdollisesta maksuttomuudesta tai alennetusta maksusta.

Lisäksi on huolehdittava siitä, että kasvinterveyden valvonnan tarkastus- ja analyysitulokset jatkossakin tallennetaan Eviran omistamaan ELMO- tietojärjestelmään, jota tulevien maakuntien tulee voida käyttää.

Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (lausuntopyynnön laki nro 29)

71 §

Lain muutoksella esitetään kumottavaksi lain 71 §, jossa aiemmin oli säädetty päätösvallan siirtämisestä (mukaan lukien ns. Eviran otto-oikeus ongelmatapauksissa). Kuinka jatkossa toimitaan tapauksissa, joissa ongelmatapaus on kahden maakunnan rajalla ja sijoittuu kahden eri maakunnan alueelle? Pystyykö maakunta siirtämään asian tarvittaessa Eviralle päätettäväksi vai pystyykö toinen maakunta hoitamaan ko. asian? Otto-oikeus maakunnalta on jatkossakin tarpeen niissäkin tapauksissa, kun viranomaisen ei syystä tai toisesta kohdista hallinnollisia toimenpiteitä ongelmatoimijaan. Elintarvikelakiin vastaava lainkohta (64.2 §) on jäämässä, kunta on vain muutettu maakunnaksi, joten ei liene mitään maakuntien asemaan liittyvää syytä, miksi ns. otto-oikeus tulisi sivutuotelaistakaan poistaa.

52 §

Pykälän 1 kohdassa on ylimääräinen ”kunta” sana ja siten sanajärjestystä muutettava.

59 §

Pykälän 2 momentin 3 ja 4 kohdassa oleva viittaus 45 §:än pitäisi olla viittaus 44 §:än.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa on mainittu laitosvalvonnan maksullisuus, mutta kattaako kohta myös hyväksyntätarkastukset? Tällä hetkellä hyväksyntätarkastukset on Eviran maksuasetuksessa lueteltu omana kohtanaan.

Laki eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta (lausuntopyynnön laki nro 30)

4 §

Määritelmät

Määritelmien 2) kohdassa puhutaan viranomaisista, joiden kanssa ministeriöllä on sopimus tarkastusten tekemisestä hyväksytyissä satamissa. Tässä pitäisi huomioida myös Venäjän junien

ruokajätteen valvonta, siitä ei säädetä lailla edelleenkään. Nyt valvonta on järjestetty sopimuksella aluehallintoviraston kanssa ilman varsinaista lakia/asetusta. Tässä määritellään kuitenkin myös Saimaan kanavaa pitkin tulevat erät/tuotteet (satama).

Yleistä:

Lakiin tulisi lisätä kaikkia eläinlääkäreitä koskeva velvollisuus ilmoittaa laittomista tuonneista Eviralle. Vaihtoehtoisesti asian voisi lisätä eläinlääkärien ammatinharjoittamislain 12 §:ään, jossa on muitakin eläinlääkärien ilmoitusvelvollisuuksia.

Eläinsuojelulaki, eläinten kuljetuksesta annettua laki ja eläintunnistusjärjestelmästä annettu laki (lausuntopyynnön lait 31-33)

Evira pitää erittäin tärkeänä, että niissä maakunnalle esitetyissä viranomaistehtävissä, joihin kuuluu pakkokeinojen käyttöä, toimivalta säädettäisiin ”maakunnan” sijaan ”maakunnan nimeämälle virkasuhteessa olevalle viranhaltijalle” tai ”maakunnan viranhaltijalle”. Tällaisia tehtäviä on mm. seuraavissa säännöksissä: eläinsuojelulain 39 § (epäilyyn perustuvat tarkastukset), 42 § (kiellot ja määräykset), 43 § (uhkasakko ja teettämisuhka), 44 § (kiiretoimenpiteet), 46 § (haltuunotto ja hävittäminen), eläinten kuljetuksesta annetun lain 38 § (uhkasakko ja teettäminen) sekä eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain 32 § (kielto), 33 § (kiellon peruuttaminen) ja 34 § (tunnistamattoman nautaeläimen lopettaminen).

Mainittuihin tehtäviin liittyy luonteeltaan sellaista julkisen vallan käyttöä, joka soveltuu paremmin maakuntaan virkasuhteessa olevan viranhaltijan kuin poliittisesti valitun monijäsenenisen toimielimen tehtäväksi. Kyseiset tehtävät vaativat yleensä varsin nopeaa päätöksentekoa, mikä on käytännössä hankalaa monijäsenenisen elimen kohdalla. Myös valvonnan yhdenmukaisuus ja perustuslain 6 §:n vaatimukset tulevat Eviran käsityksen mukaan parhaiten toteutumaan silloin, kun päätöksen asiassa tekee kyseiseen tehtävään soveltuvan koulutuksen saanut maakunnan viranhaltija. Lisäksi monijäsenenisen toimielimen päätöksenteossa saattaa maakunnan tasolla tulla eteen esteellisyyskysymyksiä tai ainakin esteellisuutta lähellä olevia sidonnaisuuksia. Tämä saattaa muodostua ongelmaksi erityisesti eläinsuojeluasioissa.

Eläinsuojelulaki (lausuntopyynnön laki nro 31)

38 a §

Pykälä koskee viranomaisten velvollisuutta suunnitella eläinten hyvinvoinnin valvontaa. HE:n kyseisen pykälän perusteluissa todetaan, että sääntelyyn lisättäisiin väljyyttä ja joustavuutta suunnitelmien sisällön ja tarkistamisen osalta. Tämä on toki erittäin kannatettavaa, mutta suunnitelman sisällöstä tai tarkistamisesta ei kuitenkaan ole mitään mainintaa itse pykälässä?

48 §

Luonnoksen mukaan Evira ja maakunta voisivat määrätä virkaeläinlääkärit suorittamaan selvityksiä tai tutkimuksia, eli käytännössä eläinsuojelutarkastuksia sellaisissa eläintenpitoyksiköissä, joissa pidetään eläimiä elinkeinonharjoittamistarkoituksessa (mm. tuotantoeläintilat) sekä teurastamoissa ja poroteurastamoissa. Lakiluonnoksen viranomaisia koskevassa luvussa on kuitenkin esitetty, että maakunta valvoisi säädösten noudattamista toimialueellaan. Maakunnan nimeämä virkasuhteessa oleva eläinlääkäri suorittaisi luonnoksen 35 §:n mukaan kuitenkin ne tehtävät, jotka EU-säädösten mukaan kuuluvat virkaeläinlääkäreille. Tuotantoeläintilojen valvontaa ei kuitenkaan ole EU-lainsäädännöllä määrätty nimenomaisesti virkaeläinlääkärin tehtäväksi. Onko tarkoituksena todella se, että vain virkaeläinlääkärit voisivat jatkossa tehdä esimerkiksi ilman epäilyä tehtäviä, Eviran määräästä edellyttäviä tuotantoeläintilojen otantatarkastuksia? Eviran käsityksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista, että Elintarviketurvallisuusvirasto ja maakunta voisivat määrätä muunkin maakunnan viranhaltijan kuin virkaeläinlääkärin suorittamaan selvityksiä ja tutkimuksia. Tämä sujuvoittaisi tiloilla tehtävää valvontaa kokonaisuutena, kun otetaan huomioon eläinsuojeluvalvonnan lisäksi myös muu valvonta (esim. ID-valvonta). Kyseisten muiden viranhaltijoiden osaaminen ja yhteistyö virkaeläinlääkärien kanssa olisi kuitenkin varmistettava. Tulevassa eläinsuojelulaissa toimivaltaa ei Eviran käsityksen mukaan olla rajoittamassa virkaeläinlääkäriin.

Laki eläinten kuljetuksista (lausuntopyynnön laki nro 32)

25 §

Pykälän 3 momentin kohdalla tulisi vähintään yksityiskohtaisissa perusteluissa tuoda esiin se, että säännöksen tarkoituksena on, että maakunnan virkaeläinlääkäri tekee eläinkuljetusasetuksen 21 artiklan mukaiset tarkastukset, kun eläimet saapuvat poistumispaikkaan. Samassa yhteydessä tulisi muuttaa lain 27 §:n 2 momenttia siten, että rajaeläinlääkärin tehtävistä poistetaan valvonta rajanylityspaikan ja maastapoistumispaikan alueella.

Laki eläintunnistusjärjestelmästä (lausuntopyynnön laki nro 33)

32 §

Pykälässä on viittaus kumottuun EU-asetukseen, voidaanko se päivittää tässä kohtaa? (neuvoston asetuksen (EY) N:o 820/97 -> (EY) N:o 1760/2000)

Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta (lausuntopyynnön laki nro 35)

Lainmuutos toisi Eviralle runsaasti täysin uusia tehtäviä ja sijaisuuksien järjestelyjä. On pidettävä huoli siitä, että uusien tehtävien mukana seuraa riittävä määrä osaavia resursseja.

Aluehallintovirastoilta Eviraa siirtyväksi ehdotettuihin tehtäviin ja niitä vastaaviin resursseihin liittyen Evira huomionaan toteaa, että hallituksen esitysluonnoksen mukaan Eviralle siirtyisi lakimuutosten myötä myös vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (lausuntopyynnön laki nro 25) mukaisia lupa- ja valvontaviranomaisen tehtäviä. Ko. tehtävät ovat kuuluneet Etelä-Suomen aluehallintovirastolle ja vieraslajilain muutoksen perustelujen mukaan säännöksessä tarkoitettu tehtävä on alun perin säädetty Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, koska se toimii myös tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain mukaisena lupaviranomaisena. Perustelujen mukaan, koska em. lain mukaiset tehtävät ollaan siirtämässä Eviralle, sinne samalla siirrettäisiin myös vieraslajilain mukaiset tehtävät. Evira toteaa, että se ei ole ollut mukana näiden tehtävien siirtoa koskevassa valmistelussa, joten Evira varaa mahdollisuuden antaa lausuntonsa tästä asiasta myöhemmin lisäselvitysten jälkeen hallituksen esityksen jatkovalmistelussa. Evira toteaa, että mahdolliset tehtäväsiirrot vieraslajiprosessissa tulee huomioida myös aluehallintovirastoista Eviraan siirtyvissä resursseissa.

Laki eläinjalostustoiminnasta (lausuntopyynnön laki nro 36)

Eläinjalostustoiminnasta annetun lain mukaan Evira hyväksyy kantakirjaa pitävät yhteisöt sekä valvoo niiden toimintaa. Ehdotetulla lailla kumottaisiin momentti, jonka mukaan Evira voi käyttää valvonnassaan apuna aluehallintovirastoa. Evira ei vastusta muutosta.

Laki eläinlääkäripalveluista (lausuntopyynnön laki nro 37)

8 § ja 10 §

Pykäliin olisi tarpeen lisätä lause ”Suunnitelma on tarkistettava tarvittaessa”, jotta tämä olisi yhtenäinen muiden ympäristöterveydenhuollon lakien kanssa.

11 §

Evira kannattaa ehdotusta, jonka mukaan maakunta voisi ilman yhtiöittämisvelvoitetta tuottaa peruseläinlääkäripalvelut omana toimintanaan myös siltä osin kuin markkinoilla olisi saatavilla vastaavia palveluja. Tämä mahdollistaa virkasuhteisten eläinlääkärien säilymisen maakunnissa, mikä on merkittävää mm. eläintautiepidemioiden hoidossa. Tämä edistäisi myös tuotantoeläimille suunnattujen eläinlääkäripalvelujen tarjoamista koko maassa. Samalla Evira kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että maakunnan tarjoamat eläinlääkäripalvelut eivät saa olla sillä tavalla ylimitoitettuja, että ne tosiasiallisesti kilpailisivat yksityisten eläinlääkäripalvelujen kanssa.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa jää epäselväksi, koskeeko 21 §:n mukaisten maksujen perimisvelvoite ja subventiokiello pelkästään muihin kuin hyötyeläimiin kohdistuvaa eläinlääkäripalvelua, vai myös hyötyeläimiin kohdistuvaa palvelua. Eviran näkemyksen mukaan maakunnilla pitäisi olla oikeus subventoida hyötyeläinten eläinlääkäripalveluja esimerkiksi matkakulujen osalta, vaikka alueella olisi myös yksityistä hyötyeläinpraktiikan tarjontaa. Ilman tätä kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus jää monilla alueilla teoreettiseksi ja eläimet ja tuotanto kärsivät.

13 §

Pykälässä tulisi edelleen olla maininta päivystysalueiden kohtuullisesta koosta, jotta voidaan taata päivystysaikainen kohtuullinen välimatka vastaanotolle tai eläinten pitopaikkaan ja jotta varmistetaan kiireellisen eläinlääkäriavun saaminen kohtuullisessa ajassa.

33 §

Lakiin pitäisi lisätä maakunnalle oikeus saada rekisteristä tietoja alueensa eläinlääkäripalvelujen tuottajista, jotta maakunta voisi suunnitella eläinlääkäripalvelujen järjestämistä alueellaan.

Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta (lausuntopyynnön laki nro 38)

22 §

Evira esittää, että luonnoksessa olevaa ehdotusta vastaanottotoiminnan tarkastamista koskevaksi pykäläksi muutettaisiin näin:

”Elintarviketurvallisuusvirasto ja maakunta Elintarviketurvallisuusviraston pyynnöstä voivat tarkastaa eläinlääkäriammattin harjoittajan vastaanotto-, tutkimus- ja hoitotilat sekä potilasasiakirjat, jos se on tarpeen tässä laissa säädetyn valvonnan toteuttamiseksi.”

Kaikkien eläinlääkäriammattin harjoittamisen valvontaan liittyvien kantelujen käsittely siirtyy lakimuutoksen myötä Eviraan. Nykyisen lain aikana aluehallintovirastot ovat käsitelleet kanteluita ja niiden eläinlääkärit ovat tehneet sekä oma-aloitteisesti että Eviran pyynnöstä tarkastuskäyntejä praktiikkatiloihin. Jotta joustava ja koko yhteiskunnan tasolla resursseja säästävä tarkastuskäyntijärjestelmä säilyisi, Evira katsoo olevan tarkoituksenmukaista ja järkevää, että maakunnilla säilyisi ainakin oikeus (vaikkei velvoitetta) tehdä kyseisiä tarkastuskäyntejä. On mahdollista, että jokin maakunta ja Evira pääsevät yksittäistapauksissa sopimukseen siitä, että maakunnan virkaeläinlääkäri voisi tehdä ko. tarkastuksia (koska on myös maakunnan oma etu, että eläinlääkäreiden toiminnan laadusta huolehditaan), mutta tällainen sopiminen on merkityksentöntä, jos lainsäädännössä ei ole huolehdittu maakuntien tarkastustoimivallan olemassaolosta.

71 §

Nykyisen lain 71 §:ssä säädetään muun ohella viennissä tarvittavien eläinlääkintötodistusten antamisesta. Lain mukaan muuhun kuin jäsenvaltioon vietävien eläinten ja eläimistä saatujen tuotteiden mukana vaadittavan virallisen eläinlääkintötodistuksen antaa toimijan pyynnöstä kunnaneläinlääkäri. Nyt kunnaneläinlääkäri on muutettu maakunnaksi. Lakitekstiin tulisi jatkossa ehdottomasti kirjata ”maakunnan palveluksessa oleva virkaeläinlääkäri”. Toki on luultavaa, että eläinlääkintötodistuksia jatkossakin maakunnissa antaisivat juuri eläinlääkärit, mutta erityisesti vientivalvonnan vakuuttavuuden ja uskottavuuden kannalta on välttämätöntä, että eläinlääkärien rooli näkyy suoraan lakitekstistä. Viennin kohdemaat edellyttävät todistusten olevan eläinlääkärien allekirjoittamia ja usein tiedustelevat, kuinka vientivalvontaan liittyvistä asioista on Suomen lainsäädännössä säädetty.

Sama tarkastelu on tehtävä eläintautilain muiden päätösvaltaa sisältävien pykälien kohdalla ja tarvittaessa säädettävä, että kysymyksessä ovat viranhaltijapäätökset.

84 §

Pykälässä maakunnan päivystysvelvoite on laajennettu koskemaan eläinten ja tuotteiden jäsenvaltioiden välisiä siirtoja ja viennin valvontaa, mikä on tervetullut muutos.

Nykyisessä eläintautilaissa aluehallintovirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärin toimimaan oman toimialueensa ulkopuolella, jos kyseessä on helposti leviävä tai vaarallinen tai uusi vakava eläintauti, tai jos valvottavaa eläintautia esiintyy poikkeuksellisen laajasti. Aluehallintovirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärin toimimaan myös toisen aluehallintoviraston alueella, jos määräys perustuu kyseessä olevan toisen aluehallintoviraston pyyntöön. Lainmuutosta koskevassa ehdotuksessa vain Evira voisi määrätä maakunnan palveluksessa olevan eläinlääkärin toimimaan toisen maakunnan toimialueella vastaavissa tilanteissa. Lakiin tulisi lisätä maakunnan mahdollisuus määrätä palveluksessaan oleva eläinlääkäri toimimaan toisen maakunnan alueella mainituissa eläintautitapauksissa, jos määräys perustuisi kyseisen toisen maakunnan pyyntöön.

Lakiluonnokseen on lisätty 86 §, jossa veloitettaisiin Evira laatimaan vuosittainen suunnitelma eläintautien vastustamisesta. Tämä vastaa nykyisen eläinlääkintähuoltolain veloitetta valtakunnallisesta ohjelmasta eläinten terveyden valvonnasta. Eläintautilaissa ei ole varsinaisesti määritelty, mitä tarkoittaa ”eläintautien vastustaminen”. Nykyiseen eläintautilakiin sisältyy myös 18 §, joka velvoittaa Eviran laatimaan vuosittain suunnitelman eläintautien seurannasta. Seurantakin on osa eläintautien vastustamista. Evira ehdottaa, että pykälässä käytettäisiin termejä valvontasuunnitelma ja eläintautivalvonta, mikä olisi yhtenäistä muiden lakien suunnitelmien kanssa. Myös pykälän otsikon voisi yhteneväisyyden vuoksi muuttaa valvontasuunnitelmaksi.

89 §

Pykälässä maakuntien välinen velvoite yhteistyöhön erityisesti eläintautitilanteissa tulisi mainita laissa, niin että esimerkiksi paikallinen taudintorjuntakeskus voitaisiin perustaa parhaiten soveltuvaan ja varustettuun paikkaan, jossa keskuksen johtoon olisi mahdollista asettaa pitkäaikaisen kokemuksen osaava, koulutettu virkaeläinlääkäri.

Laki eläinten lääkitsemisestä (lausuntopyynnön laki nro 40)

Eläinten lääkitsemisestä annetun lain muutosehdotuksen tarkoituksena on jakaa eläinten lääkitsemistä koskeva valvonta siten, että maakunnat vastaisivat valvonnasta eläintenpitopaikoissa alueillaan ja Evira vastaisi eläinlääkäreitä koskevasta valvonnasta koko valtakunnan alueella, myös Ahvenanmaalla. Evira kannattaa ehdotusta, sillä muukin eläinlääkäreitä koskeva valvonta siirtyy Eviralle.

Yhden lain mukaisen valvonnan jakaminen kahdelle eri taholle on haasteellista. Eläinlääkärien valvonta ja eläintenpitopaikoissa tapahtuva valvonta ovat riippuvaisia toisistaan ja vaikuttavat toisiinsa. Pitopaikkojen valvonnassa todetaan usein asioita, joiden perusteella eläinlääkäri on otettava valvonnan kohteeksi tai päinvastoin. Tämän vuoksi tiivis yhteistyö sekä nopea tiedonkulku maakuntien ja Eviran välillä on välttämätöntä. Lakiehdotuksessa Eviralle ei ole esitetty mahdollisuutta esimerkiksi saada virka-apua maakunnalta tai pyytää maakuntaa tarkastamaan yksittäisiä eläintenpitopaikkoja joko epäilyyn perustuen tai osana eläinlääkärien valvontaa.

Yksityiskohtaiset kommentit:

6 §

Kohdassa 12 viitataan komission asetukseen 504/2008, joka on sittemmin korvattu asetuksella 2015/262. Onko tässä yhteydessä mahdollista päivittää myös lainsäädäntöviitteet?

15 §

Pykälän 2 momentissa esitetään, että eläinlääkäri ilmoittaisi välittömästi Elintarviketurvallisuusvirastolle, jos hän luovuttaa lääkkeitä vaikeissa joukkosairastumisissa, vaikka ei olisi itse tutkinut kaikkia eläimiä ennen lääkkeiden luovutusta. Lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa kuitenkin sanotaan, että pykälän 2 momentissa aluehallintovirasto muutettaisiin maakunnaksi. Perusteluiden teksti tulisi korjata vastaamaan pykälässä ehdotettua muutosta.

Ehdotetussa pykälässä on muutettu aluehallintovirasto maakunnaksi ja lisätty maininta siitä, että maakunta huolehtii valvonnasta toimialueellaan lukuun ottamatta 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläinlääkäreihin kohdistuvaa valvontaa. Voimassaolevan lain 30 §:n mukaan Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus vastaa apteekkien valvonnasta, minkä vuoksi olisi pohdittava, tulisiko ehdotetussa 28 §:ssä sulkea myös apteekkien valvonta pois eläinlääkäreiden lisäksi.

Lääkitsemisen valvonnassa on todettu tehokkaaksi, että eläinlääkäreiden valvonnan yhteydessä tarkastetaan myös eläintenpitopaikkoja, joiden eläinten hoidosta eläinlääkäri on vastuussa. Tällöin saadaan kokonaisvaltainen kuva eläinlääkäriin toiminnasta. Toimivan ja tehokkaan valvonnan kannalta on tärkeää, että eläintenpitopaikkaan kohdistuvan valvontakäynnin tekisi maakunta ja tiedot tästä toimitetaan Eviraan, joka suorittaa eläinlääkäriin valvonnan. Pykälään tarvitaan tätä varten Eviralle mahdollisuus pyytää/määrätä maakunta/saada virka-apua maakunnalta tekemään valitun tilan valvontakäynnin. Mallia tällaiseen säännökseen voi ottaa esimerkiksi sivutuotelain 48 §:stä ja markkinajärjestelylain 52.2. §:stä.

Lisäksi siinä tapauksessa, että maakunnan tekemällä tilan valvontakäynnillä tulee esiin eläinlääkäriin toimintaa koskevia, lainsäädännön vastaisia havaintoja, maakunnalla olisi oltava velvollisuus ilmoittaa näistä havainnoista välittömästi Eviralle, jotta Evira voi ryhtyä toimenpiteisiin eläinlääkäriin valvomiseksi.

Eviran tehtäviä koskevassa 27 §:ssä viraston tehtävänä on myös järjestää ja antaa lain täytäntöönpanoon liittyvää koulutusta mm. eläinten omistajille ja haltijoille. Koska maakunnat valvovat lääkkeiden käyttöä eläintenpitopaikoissa, voisi olla hyödyllistä, että myös maakunnat Eviran lisäksi antaisivat koulutusta eläinten omistajille ja haltijoille, ja että tästä säädettäisiin maakunnan tehtäviä koskevassa pykälässä, jos yleisestä koulutuksen antamisveloitteesta ei ole säädetty muussa laissa.

32 §

Evira kannattaa ehdotusta, jonka mukaan valtakunnallisen valvontaohjelman päivittämistä joustavoitetaan poistamalla sen tarkistamista koskeva aikarajasäännös. Muissa substanssilainsäädännöissä terminä on monivuotinen valvontasuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Terminologia olisi hyvä yhdenmukaistaa.

Eläinten lääkitsemislaissa puhutaan valvontaohjelmasta valvontasuunnitelman sijaan. Tämä pitäisi muuttaa suunnitelmaksi yhtenäisyyden takia, koska muissa vastaavissa säädöksissä puhutaan suunnitelmasta.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin haltuunotosta. Sen mukaan Eviralla olisi oikeus ottaa haltuun eläinlääkäriin hallussa oleva lääke tai muu eläinten käsittelyssä käytettävä aine, jos on perusteltua syytä epäillä, että lääkettä tai ainetta on hankittu tai luovutettu tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti. Jos Evira valvonnassaan toteaa, että eläinlääkäri on luovuttanut lainsäädännön vastaisesti lääkettä eläintenpitopaikkaan, sillä ei ole oikeutta ottaa lääkettä haltuunsa sieltä. Sen sijaan Eviralla tulisi olla mahdollisuus pyytää maakuntaa toimimaan eläintenpitopaikoissa tämän pykälän mukaisesti.

Sekä voimassaolevan lain että lakiehdotuksen mukaan eläimen omistajalle tai haltijalle on annettava todistus, josta ilmenee haltuun otetun omaisuuden määrä ja haltuunoton syy. Vastaava todistus olisi annettava myös eläinlääkäreille ja muille lain mukaisille toimijoille haltuunoton yhteydessä. Evira ehdottaa, että tämä lisättäisiin lakiehdotukseen, jos se on tässä yhteydessä mahdollista.

51 §

Ehdotuksen mukaan terveydenhuolto-ohjelmaa hallinnoivan tahon olisi ilmoitettava eläinten pitopaikan toimialueen maakunnalle epäillessään, että lain ja sen nojalla annettuja säännöksiä ei ole noudatettu. Eviran tietojen mukaan toistaiseksi yhtään tällaista ilmoitusta ei ole tehty. Ilmoitukset ovat siis hyvin harvinaisia. Lainsäädännön toimenpiteet koskevat vain eläinlääkäreitä, joita tämän lain mukaan valvoo Evira. Tämän johdosta ehdotetaan, että ilmoitus tehdään Eviralle eikä maakunnalle. Jos ilmoitus koskee eläinten omistajan tai haltijan toimintaa, Evira ilmoittaa tästä asianomaiselle maakunnalle.

Laki maatalouden tukien toimeenpanosta (lausuntopyynnön laki nro 72)

22 §

Suomessa on ollut periaatteena, että EU-lainsäädännön tekstiä ei toisteta enää Suomen omassa kansallisessa lainsäädännössä. Lakiehdotuksen 22 §:ssä säädetään mm. täydentävien ehtojen valvonnan laajentamisesta seuraavasti (4 momentti): ”Jos tässä laissa tarkoitetun valvonnan tai muun valvonnan yhteydessä havaitaan tai valvonnan suorittavan viranomaisen tietoon tulee tässä laissa tarkoitetun tuen myöntämisen edellytyksiä tai täydentäviä ehtoja koskeva virhe tai laiminlyönti, valvonta on laajennettava tässä laissa tarkoitettua tukea tai täydentävää ehtoa koskevaksi valvonnaksi.”. Valvonnan laajentamisvelvoite perustuu komission delegoidun asetuksen (EU) 640/2014 artiklan 38 kohdan 5 tekstiin: ... ”noudattamatta jättämisiä pidetään määritettyinä, jos ne vahvistetaan missä tahansa tämän asetuksen mukaisesti tehdyssä tarkastuksessa tai tuodaan toimivaltaisen valvontaviranomaisen tai tapauksen mukaan maksajaviraston tietoon millä tahansa muulla tavalla”. Komission asetuksessa ei ole ehdotonta velvoitetta tuoda kaikkia tapauksia laajennettavaksi täydentävien ehtojen valvontaan, mutta kansallisesti asiasta säädettäisiin tiukemmin. Asia on epäselvä siltäkin osin, että täydentävien ehtojen toimivaltaisesta valvontaviranomaisesta ei ole kansallisesti säädetty. Kansallisessa lainsäädännössä ei tältä osin tulisi

säättää asiasta tiukemmin kuin EU-lainsäädännössä, jos asiasta ylipäänsä on kansallisesti aihetta säätää.

38 §

Pykälässä säädettäisiin Maaseutuviraston ja Elintarviketurvallisuusviraston oikeudesta suorittaa valvontaa viranomaisissa, mikä tarkoittaa ns. laadunvalvontaa. Säännöksen mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto suorittaa delegoidussa maksajavirastoasetuksessa edellytetyn valvonnan siltä osin kuin se kohdistuu maakuntien suorittamaan kansanterveyden, eläinten terveyden ja kasvien terveyden alaan kuuluvien elintarvikkeiden turvallisuuden, eläintautien ja kasvinsuojeluaineiden osalta sekä eläinten hyvinvoinnin alaan kuuluvien täydentävien ehtojen valvontaan. Täydentävien ehtojen kasvinsuojeluaineiden valvonnan ohjausvastuu on kuitenkin siirretty Elintarviketurvallisuusvirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle 1.1.2016 alkaen (192/2013, muutettu 1691/2015, 7a §). Näin ollen täydentävien ehtojen kasvinsuojeluaineiden valvonta viranomaisissa ei voi kuulua Elintarviketurvallisuusviraston vastuulle.

Liikenne- ja viestintäministeriö, 8 lakiehdotusta, luku 1.4 (lakiehdotukset 1-8)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

-

Työ- ja elinkeinoministeriö, 28 lakiehdotusta, luku 1.5 (lakiehdotukset 1-2) ja 2.8 (lakiehdotukset 1-26)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

-

Sosiaali- ja terveysministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 1.6 (lakiehdotukset 1-4) ja luku 2.9 (lakiehdotukset 1-10)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

-

Ympäristöministeriö, 26 lakiehdotusta, luku 1.7 (lakiehdotukset 1-8) ja luku 2.10 (lakiehdotukset 1-18)

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme viittaamaan lakiehdotuksen numeroon ja pykälään.)

-

Kohta 6. Tässä kohdassa voitte jättää muita lausunnoilla olevaa hallituksen esitystä koskevia uudistuksen täytäntöönpanoon liittyviä kommenttejanne, huomioitanne ja näkemyksiänne.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 6? Pakollinen kysymys.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Ulkoministeriön hallinnonala

-

Oikeusministeriön hallinnonala

-

Sisäministeriön hallinnonala

-

Puolustusministeriön hallinnonala

-

Valtiovarainministeriön hallinnonala

-

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

-

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Toiminnan ohjaus ja tehtävien toimeenpano maakunnissa

Eviran toimialan lainsäädäntö

Eviran toimialan keskeinen lainsäädäntö tulee EU:sta ja on pääosin yksityiskohtaista, kattavaa ja jäsenvaltioita suoraan velvoittavaa. Yleisessä elintarvikeasetuksessa (EY N:o 178/2002) säädetään elintarviketurvallisuuden varmistamisen yleisistä periaatteista ja valvonta-asetus (EY N:o 882/2004, muut.652/2017) säättää jäsenvaltioiden vastuulla olevalle valvonnalle ja toiminnan varmistamiselle velvoittavan perustan ja kehyksen. Elintarvikeketjua ja sen valvontaa sääntelee lisäksi suuri määrä EU-säädöksiä, pääosin asetuksia. EU:n valvonta-asetuksen vaatimuksena on, että jäsenvaltiot laativat toiminnalleen monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman, jonka toteutuma raportoidaan Euroopan komissiolle vuosittain. Komissio tekee säännöllisesti tarkastuksia jäsenvaltioihin lainsäädännön noudattamisen varmistamisesta ja valvonnan toimeenpanosta.

Eviran toimialaan kuuluu myös maatalouden tukijärjestelmiin liittyviin täydentäviin ehtoihin ja maatalouden markkinajärjestelmiin liittyviä valvontatehtäviä, joita Evira hoitaa Maaseutuviraston delegoimina maksajavirastotehtävinä. Näitä tehtäviä koskeva EU-lainsäädäntö on erittäin yksityiskohtaista ja tiukkaa jäsenvaltioita sitovaa sääntelyä. Riittämätön valvonta tai siinä todetut muut laiminlyönnit voivat johtaa määrällisesti korkeisiin rahoituskorjauksiin eli EU-rahoituksen menetyksiin, tukien keskeytyksiin tai vähentämiseen sekä rajoituksiin jäsenvaltioiden välisessä

kaupassa. Näiden toimenpiteiden välttämiseksi maksajavirastolla tulisi olla lainsäädännössä säädettyjä pakkokeinoja puuttua maakuntien EU-säädösten vastaiseen toimintaan.

Evira katsoo, että edellä kuvatut viraston toimialan lakisääteisten tehtävien hoidon kannalta olennaiset erityispiirteet ja EU-lainsäädännöstä seuraavat jäsenvaltioita sitovat erityisvaatimukset on tarpeen huomioida riittävällä tavalla tehtäviä maakunnissa järjestettäessä. Yleisenä tavoitteena uudistuksen toteuttamisessa tulee olla lakisääteisten tehtävien hyvä ja kustannustehokas hoito tasapuolisesti ja yhtenäisesti kaikilla aluilla.

Elintarvikeketjun valvonnan johtaminen ja ohjaus

Kuten aiemmissakin uudistusta koskevissa lausunnoissaan Evira painottaa EU:n valvonta-asetukseen perustuvaa lakisääteistä tehtäväänsä johtaa ja ohjata elintarvikeeturvallisuuden valvontaa valtakunnallisesti keskus-, alue- ja paikallistasolla. Valvonta-asetus muodostaa lakisääteisen kehikon, joka velvoittaa EU:n jäsenvaltiot suunnittelemaan, ohjaamaan ja varmistamaan koko valvontaketjun toimivuuden toimialan lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi ja lisäksi kouluttamaan ja auditoimaan valvontaviranomaisia sekä raportoimaan asetuksen mukaisten velvoitteiden toteutumisesta Suomessa vuosittain EU:lle. Kaikkia elintarvikeketjun valvontaan osallistuvia viranomaisia sekä valtuutettuja tarkastajia ja hyväksytyjä laboratorioita ohjataan valvonta-asetukseen perustuvalla VASU-suunnitelmalla ja sen perusteella laadituilla sektorikohtaisilla valvontasuunnitelmissa, joista säädetään ao. erityislaeissa. Valvonta-asetus myös velvoittaa siihen, että valvonnan tosiasiallinen kokonaisjohtaminen ja koordinaatio on toteutettu ja varmistettu silloinkin, kun valvontatehtäviä on delegoitu paikallistasolle, kuten Suomessa aluehallinnolle ja kunnille ja jatkossa maakunnille. Evira käy vuosittain alue- ja paikallistason viranomaisten kanssa keskustelut valvonnan tavoitteista ja painopisteistä sekä niiden vastuulla olevista valvonta- ja tarkastustehtävistä ja resursseista tavoitteiden saavuttamiseksi. VASUn avulla ja näillä vuorovaikutteisilla toimilla tullaan jatkossakin tukemaan ja ohjaamaan maakuntien toimintaa.

Säädösohjauksen ja yhteisen valvontasuunnittelun lisäksi keskus- ja paikallishallinnon yhteistyöhön sisältyy monenlaista informatiivista vuorovaikutusta. Valvontaprosessia tukevat myös toimialan valtakunnalliset tietojärjestelmät. Valvontaketjun toimintaa seurataan myös asettamalla ketjun viranomaisille toiminnan mittareita tavoitteineen.

Evira toteaa, että maakuntauudistuksen valmistelussa on jo tässä vaiheessa laadittu alustavia malleja maakuntien ohjaukselle ehdotetuissa ns. JTS- ja budjettiprosesseissa. Evira pitää hyvänä ja tärkeänä sitä, että näissä malleissa ohjauksen vuosikelloon ja muihin JTS-ohjausprosessin etenemistä ja maakuntatalouden ohjausta koskeviin kuvauksiin sisältyvät selkeästi substanssihallinnonalojen tehtäväkohtaiset JTS-neuvotteluja edeltävät selvitykset, neuvottelut ja keskustelut maakuntien kanssa sekä tämän valmistelun ja vuorovaikutuksen pohjalta toteutettava ao. ministeriöiden tekemä hallinnonalakohtainen arviointi maakuntien tehtävistä ja kustannuskehityksestä. Evira pitää tätä tärkeänä ja asianmukaisena huomioiden myös maakuntalakiehdotuksen 13 §:n 5 momentin, jonka

mukaan ”ministeriö toteuttaa muussa laissa säädetyn maakuntia koskevan ohjauksensa noudattaen laissa säädetyn lisäksi julkisen talouden suunnitelmassa ja neuvottelussa päätettyä”. Evira toteaa, että säännöksestä ilmenee muun ohella perusta substanssihallinnonalojen säädösohjaukselle jatkossakin.

Evira toteaa, että EU-lainsäädännön edellyttämä elintarvikeketjun toiminnan säädöstenmukaisuus ja toimivuus sekä ketjun toiminnan ja sen valvonnan riskiperusteisuus, läpinäkyvyys ja palvelujen tasapuolisuus edellyttävät jatkossakin tosiasiallista mahdollisuutta sovittaa yhteen ja ohjata elintarvikeketjun valvonnan toimintaa läpi elintarviketuotantoketjun prosessin. Yhteisen hyödyn näkökulmasta toimialan tehtävien hoitamista yhtenäistävä ohjeistus ja tuki on jatkossakin tarpeen maakuntauudistuksen henkeen soveltuvassa vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä. Tätä korostaa myös elintarviketurvallisuustehtävien luonne osana yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ja maksajavirastotehtävien EU-sitovuus ja näiden tehtävien puutteelliseen hoitamiseen liittyvät riskit ihmisten ja eläinten terveydelle ja toimialan elinkeinojen taloudelliselle kannattavuudelle.

Maakuntien suoritteiden maksullisuuden perusteet ja maksujen suuruus

Evira on aiemmin maakuntauudistuksen yhteydessä esittänyt, että maakuntien suoritteiden maksullisuuden perusteista ja maksujen suuruudesta olisi ollut tarpeen valmistella yleislainsäädäntöä, esimerkiksi esitys laiksi maakuntien maksuperustelaiksi (vrt. valtion maksuperustelaki 150/1992). Tällaista yleislakiehdotusta ei ole kuitenkaan tässä vaiheessa valmisteltu, jolloin maksujen periminen jäisi jatkossa kunkin maakunnan vahvistamien maksutaksojen ja erityislakeihin sisältyvien yksittäisten maksuja koskevien säännösten varaan. Tämä tulee käytännössä johtamaan siihen, että asiakkailta Eviran toimialan tehtävissä perittävät maksut tulevat uudistuksen jälkeen vaihtelevaan maakunnittain, mikä loukkaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja on ongelmallista myös sikäli, että rahoitus maakuntien toimintaan tulee valtiolta. Evira toteaa, että toimialan asiakkailta on jo tässä vaiheessa tullut maksujen epäyhtenäisyydestä huolestuneita kysymyksiä ja kriittistä palautetta.

Korjausehdotukset hallituksen esityksen yleisperustelutekstiin

Viitaten edellä on kohdassa ”Elintarvikeketjun valvonnan johtaminen ja ohjaus” lausumaansa, Evira toteaa, että Eviran valtakunnallinen johtamis- ja ohjaustehtävä elintarviketurvallisuuden koko valvontaketjun ohjauksessa ja erityisesti siihen liittyvä EU-lakisäätöinen valvonta-asetukseen perustuva velvoittava sääntely ei ole riittävän selkeästi esitetty hallituksen esityksen yleisperustelujen nykytilan kuvausta koskevissa kohdissa 2.8.4. Tehtävien ohjaus / 2.8.4.1. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala ja 2.3.1.2.1. Elintarvikevalvonnan yleinen organisointi. Perustelut ovat näiltä osin myös virheelliset, koska niissä puhutaan valtakunnallisesta elintarvikevalvontaohjelmasta, jollaista ei enää ole vuosiin ollut olemassa, vaan joka on sisällytetty nykyiseen laajempaan valtakunnalliseen valvontasuunnitelmakokonaisuuteen.

Evira esittää näihin perusteluteksteihin seuraavaa, korjaavaa muotoilua:

Kohta 2.3.1.2.1 Elintarvikevalvonnan yleinen organisointi

Tekstin ensimmäisen kappaleen lopussa oleva virke: ”Elintarviketurvallisuusviraston tulee laatia tämän lain mukaisen valvonnan toimeenpanon ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi valtakunnallinen elintarvikevalvontaohjelma” tulisi korvata seuraavalla tekstillä:

”Elintarviketurvallisuusvirasto laatii tämän lain mukaisen valvonnan toimeenpanon ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi EU:n valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004, muut. 652/2017 edellyttämän elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman (VASU). Suunnitelmalla ohjataan elintarviketurvallisuuden valvontaa kokonaisuutena keskus-alue- ja paikallistasolla.”

Kohta 2.8.4.1 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala (Kohdan 2.8.4 Tehtävien ohjaus alakohta)

Evira esittää kohdan loppuun viimeiseksi kappaleeksi lisättäväksi seuraavan uuden, Eviran johtamis- ja ohjaustehtävän kokoavan kappaleen:

”Edellä todettu Elintarviketurvallisuusviraston valtakunnallinen johtamis- ja ohjaustehtävä perustuu EU:n valvonta-asetukseen (EY) N:o 882/2004, muut. 652/2017. Valvonta-asetus muodostaa lakisääteisen kehikon, joka velvoittaa EU:n jäsenvaltiot suunnittelemaan, ohjaamaan ja varmistamaan koko valvontaketjun toimivuuden elintarviketurvallisuutta koskevien lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi ja lisäksi kouluttamaan ja auditoimaan valvontaviranomaisia sekä raporttoimaan asetuksen mukaisten veloitteiden toteutumisesta Suomessa vuosittain Euroopan komissiolle. Kaikkia elintarvikeketjun valvontaan osallistuvia viranomaisia sekä valtuutettuja tarkastajia ja hyväksytyjä laboratorioita ohjataan valvonta-asetukseen perustuvalla elintarvikeketjun monivuotisella kansallisella valvontasuunnitelmalla (VASU) ja sen perusteella laadituilla sektorikohtaisilla valvontasuunnitelmilla, joista säädetään ao. erityislaeissa. Valvonta-asetus myös velvoittaa siihen, että valvonnan tosiasiallinen kokonaisjohtaminen ja koordinaatio on toteutettu ja varmistettu silloinkin, kun valvontatehtäviä on delegoitu paikallistasolle, kuten Suomessa aluehallinnolle ja kunnille ja jatkossa maakunnille.”

Samalla Evira toteaa, että kohdan 2.8.4.1 kappaleessa 2 sanat ”valtakunnallisen ohjelman” pitäisi olla ”valtakunnallisen suunnitelman” ja kappaleessa 3 sana ”elintarvikevalvontaohjelma” pitäisi olla ”valtakunnallisen valvontasuunnitelman”.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

-

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

-

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

-

Ympäristöministeriön hallinnonala

-

Hallinnonalariippumaton yleinen palaute täytäntöönpanoa koskeviin lakiehdotuksiin

-

Teirikko Maria
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira